CORH 4541
TOCI 4541
TSAS 4541

PRELIMINARY EXAM IN ORIENTAL STUDIES
M. PHIL. QUALIFYING EXAM IN ORIENTAL STUDIES: CLASSICAL INDIAN RELIGIONS
M. PHIL. QUALIFYING EXAM IN MODERN SOUTH ASIAN STUDIES

Paper I: PRESCRIBED TEXTS (SANSKRIT)
Monday 16 June 2008, 9:30 a.m. to 12:30 p.m.

Answer all the questions.

TRINITY TERM 2008

Do not turn over until told you may do so.

Photocopied texts are provided with this paper. References in Questions 1-3 are to Lanman's *Sanskrit Reader.*

1. Translate into English p. 2 line 20 to p. 3 line 6. Parse and comment on the following: *aśaknuvan* (l. 20), *pakṣiṇam* (l. 23), *hantavyo* (l. 2), and *agamaṃs* (l. 6).

2. Translate into English p. 17 lines 9 to 19. Parse and comment on the following: *paṭhyamānaṃ* (l. 11), *anekasaṃśayocchedi* (l. 12), *anadhigataśāstrāṇāṃ* (l. 16), and *vidvān* (l. 18).

3. Translate into English p. 30 lines 1 to 10. Parse and comment on the following: *prasuptaḥ* (l. 2), *hartuṃ* (l. 2), *jāgaryasi* (l. 5), and *'nujīviṣu* (l. 9).

4. Translate into English *Bhagavadgītā* IV, verses 10 to 14. Scan verse 11 and identify its metre.

5. Translate into English *Bhagavadgītā* XI verses 47-51. Parse and comment on the following: *prasannena* (v. 47a), *darśitam* (v. 47b), *vimūḍhabhāvo* (v. 49a), *dṛṣṭvā* (v. 49b).

1\. अशक्नुवन् नलः कामं तदा धारयितुं हृदा ।
अन्तःपुरसमीपस्थे वन आस्ते रहो गतः ॥१८॥
स ददर्श ततो हंसाञ् जातरूपपरिष्कृतान् ।
वने विचरतां तेषाम् एकं जग्राह पक्षिणम् ॥१९॥
ततोऽन्तरिक्षगो वाचं व्याजहार नलं तदा ।
हन्तव्योऽस्मि न ते राजन् करिष्यामि तव प्रियम् ॥२०॥
दमयन्तीसकाशे त्वां कथयिष्यामि नैषध ।
यथा त्वद् अन्यं पुरुषं न सा मंस्यति कर्हि चित् ॥२१॥
एवम् उक्तस् ततो हंसम् उत्ससर्ज महीपतिः ।
ते तु हंसाः समुत्पत्य विदर्भान् अगमंस् ततः ॥२२॥

2\. अस्ति भागीरथीतीरे पाटलिपुत्रनामधेयं नगरम् । तत्र सर्वस्वामिगुणोपेतः सुदर्शनो नाम नरपतिरासीत् । स भूपतिरेकदा केनापि पठ्यमानं श्लोकद्वयं शुश्राव ।

अनेकसंशयोच्छेदि परोक्षार्थस्य दर्शकम् ।
सर्वस्य लोचनं शास्त्रं यस्य नास्त्यन्ध एव सः ॥
यौवनं धनसंपत्तिः प्रभुत्वमविवेकता ।
एकैकमप्यनर्थाय किं पुनस्तु चतुष्टयम् ॥

इत्याकर्ण्यात्मनः पुत्राणामनधिगतशास्त्राणां नित्यमुन्मार्गगामिनां शास्त्राननुष्ठानेनोद्विग्नमनाः स राजा चिन्तयामास ।

कोऽर्थः पुत्रेण जातेन यो न विद्वान्न धार्मिकः ।
काणेन चक्षुषा किं वा चक्षुःपीडेव केवलम् ॥

3\. अस्ति वाराणस्यां कर्पूरपटो नाम रजकः । स चैकदा निर्भरं प्रसुप्तः । तदनन्तरं द्रव्याणि हर्तुं तद्गृहं चौरः प्रविष्टः । तस्य प्राङ्गणे गर्दभो बद्धस्तिष्ठति कुक्कुरश्चोपविष्टः । तं चौरमवलोक्य गर्दभः श्वानमाह । तव तावदयं व्यापारः । तत्किमिति त्वमुच्चैः शब्दं कृत्वा स्वामिनं न जागरयसि । कुक्कुरो ब्रूते । माम। नियोगस्यास्य चर्चा किं त्वया कर्तव्या।त्वमेव जानासि यथाहमेतस्याहर्निशं गृहरक्षां करोमि । यतोऽयं चिरान्निर्वृतो ममोपयोगं न जानाति तेनाधुना ममाहारदानेऽपि मन्दादरः । विना विधुरदर्शनं स्वामिनोऽनुजीविषु मन्दादरा भवन्ति। गर्दभो ब्रूते। शृणु रे बर्बर।

4.

वीतरागभयक्रोधा मन्मया मामुपाश्रिताः ।
बहवो ज्ञानतपसा पूता मद्भावमागताः ॥ १०
ये यथा मां प्रपद्यन्ते तांस्तथैव भजाम्यहम् ।
मम वर्त्मानुवर्तन्ते मनुष्याः पार्थ सर्वशः ॥ ११
काङ्क्षन्तः कर्मणां सिद्धिं यजन्त इह देवताः ।
क्षिप्रं हि मानुषे लोके सिद्धिर्भवति कर्मजा ॥ १२
चातुर्वर्ण्यं मया सृष्टं गुणकर्मविभागशः ।
तस्य कर्तारमपि मां विद्ध्यकर्तारमव्ययम् ॥ १३
न मां कर्माणि लिम्पन्ति न मे कर्मफले स्पृहा ।
इति मां योऽभिजानाति कर्मभिर्न स बध्यते ॥ १४

5.

मया प्रसन्नेन तवार्जुनेदं
रूपं परं दर्शितमात्मयोगात् ।
तेजोमयं विश्वमनन्तमाद्यं
यन्मे त्वदन्येन न दृष्टपूर्वम् ॥ ४७
न वेदयज्ञाध्ययनैर्न दानै-
र्न च क्रियाभिर्न तपोभिरुग्रैः ।
एवंरूपः शक्य अहं नृलोके
द्रष्टुं त्वदन्येन कुरुप्रवीर ॥ ४८
मा ते व्यथा मा च विमूढभावो
दृष्ट्वा रूपं घोरमीदृङ्ममेदम् ।
व्यपेतभीः प्रीतमनाः पुनस्त्वं
तदेव मे रूपमिदं प्रपश्य ॥ ४९

संजय उवाच ।

इत्यर्जुनं वासुदेवस्तथोक्त्वा
स्वकं रूपं दर्शयामास भूयः ।
आश्वासयामास च भीतमेनं
भूत्वा पुनः सौम्यवपुर्महात्मा ॥ ५०

अर्जुन उवाच ।

दृष्ट्वेदं मानुषं रूपं तव सौम्यं जनार्दन ।
इदानीमस्मि संवृत्तः सचेताः प्रकृतिं गतः ॥ ५१